

POKRETI IZBJEGLICA U EUROPI

42. Kongres AWR, Budimpešta
12-14. listopada 1992.

AWR (Association for the Study of the World Refugees Problem) jest organizacija koja se bavi istraživanjem problema izbjeglica u svijetu. Osnovana je 1951. godine, dakle iste godine kada je usvojena poznata Ženevska konvencija o izbjeglicama. Te godine također je osnovan Visoki komesarijat za izbjeglice (HCR).

U vrijeme usvajanja Ženevske konvencije u Europi je bilo oko milijun izbjeglica koji su napustili zemlje komunističkog Istoka i potražili azil za Zapadu. Prvih 15 godina nakon osnivanja AWR problem izbjeglica uglavnom se ticao Europe. Kasnije su se mase izbjeglica pojavile u Africi i Aziji. Stoga je 1967. godine Ženevskoj konvenciji pridodan Protokol Bel-lagio, koji je omogućio da se obuhvate nove kategorije izbjeglica u svijetu. Europa je ponovno preplavljena izbjeglicama nakon rušenja Berlinskog zida koji je simbolizirao raspad socijalizma u srednjoj i istočnoj Europi.

Ukupan broj izbjeglica u svijetu kreće se oko 18 milijuna, od čega ih je oko 2,2 milijuna u Europi.

Problemi izbjeglica danas su zaista ogromni. Zato je u Europi porasla važnost organizacije AWR koja se sustavno bavi izbjeglištvom.

AWR ima status konzultativne organizacije ECOSOC-a te Europskog vijeća. Većina europskih zemalja ima svoje nacionalne filijale AWR, a manje zemlje delegate. Svi oni podnose izvještaje na kongresima koji se održavaju svake godine.

Teme kojima se bave su raznolike.

U Budimpešti je bilo riječi o pokretima izbjeglica u Europi. Domaćin savjetovanja bio je Institut za pravne znanosti Mađarske akademije znanosti. Sudionike je pozdravio mađarski ministar unutrašnjih poslova Peter Borosz, sada predsjednik vlade, predstavnik Europskog vijeća i predstavnici drugih organizacija.

Uvodno izlaganje podnio je predsjednik AWR Franco Foschi, talijanski senator. On je govorio o pokretima stanovnika u "novoj Europi".

Upozoravajući na tragediju proizašlu iz ratova u istočnoj Europi, kao ilustraciju netolerancije senator Foschi je citirao rečenicu srpskog književnika Dobrice Ćosića: "Mi možemo živjeti u miru jedino ako podignemo granice između sebe". Foschi se s jedne strane grozi "novog tribalizma" u istočnoj Europi, a s druge strane indiferentnosti i obojnosti prema izbjeglicama u zapadnoj Europi, što učvršćuje novu europsku podjelu, za koju su se svi nadali da je konačno prevladana.

Zanimljivu analizu posljedica raspada socijalističkog poretka u srednjoj i istočnoj Europi dao je mađarski profesor Boldizsar Nagy. On upozorava na disruptivne političke procese nakon pada Berlinskog zida (što je metafora disolucije sovjetskog lagersa), kao što su raspad višenacionalnih država, konflikti, nerazvijena politička kultura, stihijna migracija, problemi azila, ksenofobija, rast desnih političkih partija. Ima, misli Nagy, ohrabrujućih pojava koje bude nadu u dobre perspektive. U tom kontekstu spominje mirnu tranziciju u Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj i Poljskoj, manje etničke konfliktne u baltičkim i južnobalkanskim zemljama te Sloveniji, jačanje strukture KESS-a i drugih europskih institucija. Posebnu pažnju Nagy poklanja pravu azila za izbjeglice, odnosno promjenama koje se u vezi s time javljaju.

Treba upozoriti na prilog Francuza Alaina Petita o izbjeglicama u Europi. Po ocjeni Petita, problem izbjeglica posljednjih godina na našem je kontinentu postao veoma ozbiljan. Posebno se osvrće na izbjeglice iz bivše Jugoslavije, a daje i ocjene uzroka izbjegličke i, općenito, ratne drame na ovim prostorima. Citiramo A. Petita: "Da bismo to razumjeli (problem izbjeglica - prim. V.P.), treba se podsjetiti da je uzrok - rat koji su Srbi pokrenuli protiv Hrvata i stanovnika Bosne i Hercego-

vine, a koji je uslijedio nakon proglašenja nezavisnosti tih dviju zemalja". U svezi s problemom izbjeglica autor zaključuje da je u Europi potrebna harmonizacija i racionalizacija statusa političkih izbjeglica kao i donošenje zakona koji će štititi nacionalne manjine u svim državama.

Bilo je i drugih zanimljivih priloga u kojima se razmatra problem izbjeglištva i problemi manjina o pojedinim dijelovima Europe. Autor ovih redaka podnio je referat o izbjeglicama i prognanicima u Hrvatskoj, koji je izazvao pažnju sudionika, što se vidjelo po raspravi koja je uslijedila.

Na kraju je usvojena Rezolucija kongresa u kojoj su u prvom planu upravo problemi izbjeglica iz zemalja bivše Jugoslavije, prije svega Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Svi su prilozi na Kongresu objavljeni u časopisu koji izdaje ova organizacija (AWR - BULLETIN, broj 4/1992.)

Kongres AWR u 1993. godini održan je u Lubecku (Njemačka), a bio je posvećen pravima nacionalnih manjina i etničkih skupina kao prepreci izbjeglištvu. Nažalost, iz naše zemlje Kongresu nije nitko prisustvovao, mada bi to bilo veoma svrhovito.

Vlado Puljiz